

Sygn.akt III AUa 280/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Elżbieta Zarzecka (spr.)

Sędziowie: SO del. Bohdan Bieniek

SA Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 sierpnia 2013 r. w B.

sprawy z odwołania K. I.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawczyni K. I.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 grudnia 2012 r. sygn. akt V U 663/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 280/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 21 marca 2012 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) odmówił K. I. przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W ocenie organu rentowego, wnioskodawczyni nie legitymowała się wymaganym 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych. Do stażu pracy w warunkach szczególnych organ rentowy nie zaliczył okresów zatrudnienia w M. Sp z o. o. w B. od dnia 1 września 1976 roku do dnia 27 lutego 1986 roku, od dnia 10 kwietnia 1986 roku do dnia 2 grudnia 1986 roku oraz od dnia 2 listopada 1988 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku.

K. I. w odwołaniu od powyższej decyzji wniosła o jej zmianę, zaliczenie spornych okresów pracy do stażu pracy w warunkach szczególnych i przyznanie prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy w Białymstoku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu powyższego odwołania, wyrokiem z dnia 7 grudnia 2012 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że K. I. legitymuje się ogólnym stażem ubezpieczeniowym w wysokości 22 lat, 7 miesięcy i 5 dni, a kwestią sporną w sprawie było ustalenie, czy K. I. legitymuje się wymaganym co najmniej 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych. Spełnienie tej

przesłanki warunkowało przyznanie wnioskodawczyni prawa do emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wnioskodawczyni twierdziła, że od dnia 1 czerwca 1976 roku do dnia 1 sierpnia 2003 roku pracowała w charakterze laboranta w (...) Spółdzielni (...) w B., obecnie (...) Sp. z o. o., jej miejscem pracy było laboratorium. Kierownik laboratorium codziennie zlecał jej pracę, która polegała na wykonywaniu normalizacji mleka i produktów mlecznych oraz na badaniu mleka i zawartości tłuszczu. Wykonując zlecone jej czynności, wnioskodawczyni pobierała do badania próbki mleka z punktów skupu i z innych mleczarni oraz działów istniejących w zakładzie pracy tj. z działu odbierania mleka oraz kotłowni, hydroforni, oczyszczalni ścieków. Nadto wskazała, że badała również wodę kotłową na zawartość żelaza, myła butelki do pobierania próbek, sprawdzała skuteczność mycia cystern do przewozu mleka. Pracowała codziennie po 8 godzin dziennie, z czego przez 3-4 godziny zajmowała się pobieraniem próbek. Otrzymywała dodatek pieniężny z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Ze świadectwa pracy w szczególnych warunkach, wystawionego przez pracodawcę, wynikało, iż w okresie od dnia 1 września 1976 roku do dnia 28 lutego 2003 roku wnioskodawczyni świadczyła pracę bezpośrednio, wykonując kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji na stanowisku laboranta wymienionym w wykazanie A dział IV pkt 24 załącznika A do rozporządzenia. W celu oceny charakteru pracy K. I. w spornym okresie, Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe, w tym dopuścił dowód z zeznań świadków i opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Świadcowie T. P. K. Ł. i L. R., którzy pracowali razem z wnioskodawczynią w Spółdzielni (...) zeznali, iż pracowała ona na stanowisku laboranta, a jej stanowisko pracy wiązało się z przeprowadzeniem badań prób mleka. Świadcowie wskazali, że K. I. pracowała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, również w pomieszczeniach, gdzie były przechowywane różnego rodzaju związki chemiczne jak kwas solny, alkohol amyłowy, kwas siarkowy, wodorotlenek sodu wykorzystywane w badaniach. Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom świadków, uznając je za spójne, logiczne i wzajemnie się uzupełniające. Sąd zaaprobował także wnioski płynące z opinii sporządzonej przez biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Biegły w sporządzonej opinii uznał, że praca K. I. na stanowisku aparatu obróbki surowca jest wymieniona w wykazie stanowisk pracy w szczególnych warunkach – uchwała nr 16/83 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni (...) w sprawie stanowisk pracy na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej w załączniku nr 1, działu X, poz. 13 pkt 1, odpowiada pracom wymienionym w wykazie A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku i w związku z powyższym była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach. Okres takiej pracy w ocenie biegłego wyniósł 5 lat. Natomiast praca w charakterze brakarza, laboranta i pracownika mleczarskiego nie była pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, lecz pracą w warunkach szkodliwych. Praca w warunkach szkodliwych, jak stwierdził biegły występuje, gdy w środowisku pracy przekroczone są najwyższe dopuszczalne stężenia i natężenia czynników określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 roku w sprawie największych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2002 roku, Nr 217, poz. 1833). Niektórzy pracodawcy z tego tytułu wypłacali dodatki, tak jak to miało miejsce w przypadku K. I.. W opinii uzupełniającej biegły odniósł się do zarzutów wnioskodawczyni i podtrzymał wnioski zawarte w opinii podstawowej. Sąd Okręgowy zaaprobował opinię biegłego, uznając, że nie budzi ona zastrzeżeń. Zdaniem Sądu pracą w warunkach szczególnych byłaby praca przy pobieraniu próbek na produkcji przez 8 godzin dziennie stale przy stanowiskach pracy, które są pracami w warunkach szczególnych. Natomiast K. I. oprócz pobierania próbek wykonywała prace w laboratorium, które było jej stałym miejscem pracy i ta praca nie jest zaliczana do prac w szczególnych warunkach, lecz w warunkach szkodliwych. Dlatego też, Sąd Okręgowy stwierdził, że K. I. nie spełniła przesłanek warunkujących przyznanie jej prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, bowiem nie udowodniła wymaganego, co najmniej 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych i na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾§ 1 kpc oddalił odwołanie.

K. I. zaskarżyła powyższy wyrok apelacją, zarzucając mu błąd w ustaleniach faktycznych polegający na nieprawidłowym uznaniu, iż w spornych okresach zatrudnienia w M. Sp z o. o. w B. od dnia 1 września 1976 roku do dnia 27 lutego 1986 roku, od dnia 10 kwietnia 1986 roku do dnia 2 grudnia 1986 roku oraz od dnia 2 listopada 1988 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku nie pracowała w warunkach szczególnych.

Wskazując na powyższe, K. I. wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie jej prawa do emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za swoje.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było legitymowanie się K. I. wymaganym 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, co warunkowało przyznanie jej prawa do emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W szczególności ustalenia wymagał charakter wykonywanej przez nią pracy w czasie zatrudnienia w (...) Sp. z o. o. w B. (uprzednio Spółdzielni (...) w B.) od dnia 1 września 1976 roku do dnia 28 lutego 2003 roku.

W celu oceny charakteru pracy wnioskodawczynie w spornym okresie Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe. Ze świadectwa pracy w szczególnych warunkach, wystawionego przez pracodawcę, wynikało, iż w okresie od dnia 1 września 1976 roku do dnia 28 lutego 2003 roku wnioskodawczynie świadczyła pracę bezpośrednio, wykonując kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji na stanowisku laboranta wymienionym w wykazanie A dział IV pkt 24 załącznika A do rozporządzenia. Wprawdzie zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, jednakże świadectwo to w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych jak każdy dokument nieurzędowy w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 kpc podlega kontroli zarówno co do prawidłowości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej, gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 września 2008 roku, III AUa 795/2008, LexPolonica nr 2153747, Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej 2008/4 str. 60).

Stąd też Sąd Okręgowy, w celu oceny charakteru pracy wnioskodawczynie w spornym okresie dopuścił także dowód z zeznań świadków, akt osobowych wnioskodawczynie

oraz z opinii biegłego z zakresu (...) J. D.

Z zeznań świadków T. P., K. Ł. i L. R., jak też z wyjaśnień wnioskodawczynie wynikało, iż w spornym okresie pracowała ona na stanowiskach brakarza, laboranta i pomocy mleczarskiej. Miejscem jej pracy było laboratorium. Kierownik laboratorium codziennie zlecał jej pracę, która polegała na wykonywaniu normalizacji mleka i produktów mlecznych oraz na badaniu mleka i zawartości tłuszczu. Wykonując zlecone jej czynności, wnioskodawczynie pobierała do badania próbki mleka z punktów skupu i z innych mleczarni oraz działów istniejących w zakładzie pracy tj. z działu odbierania mleka oraz kotłowni, hydroforni, oczyszczalni ścieków. Następnie wykonywała analizy mleka i wyrobów gotowych na zawartość tłuszczów i kwasów. Codziennie wykonywała około 1200 różnych prób. Badala również wodę kotłową na zawartość żelaza, myła butelki do pobierania próbek, sprawdzała skuteczność mycia cystern do przewozu mleka. Praca wnioskodawczynie w powyżej wskazanych warunkach została uznana przez pracodawcę za pracę w warunkach szczególnych.

Ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze) nie wymaga wiadomości specjalnych uzasadniających prowadzenie dowodu z opinii biegłego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 30 marca 2000 roku (II UKN 446/99, OSNAPiUS 2001/18 poz. 562). Zatem w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy mógł dokonać samodzielnych ustaleń faktycznych co do charakteru pracy wnioskodawczynie, bez potrzeby opierania się na opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. W niniejszej sprawie należało ustalić, czy praca wnioskodawczynie na stanowisku laboranta, pomocnika mleczarskiego i brakarza, biorąc pod uwagę jej charakter, może zostać uznana za sprawowanie kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług

oraz dozoru inżynierijno-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie – załącznik A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, dział XIV punkt 24. Z brzmienia pkt 24 działu XIV wykazu wynika bowiem, że warunkiem zakwalifikowania określonego w nim dozoru i kontroli jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych jest to, aby na oddziałach i wydziałach, na których czynności te są wykonywane, jako podstawowe były wykonywane prace wymienione w wykazie A.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie pozwala uznać, że K. I. wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżynierijno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Kontrola jakości wyrobów mleczarskich była wykonywana przez wnioskodawczynię w laboratorium, a na oddziałach produkcji pobierano jedynie próbki do kontroli. W załączniku nr 1 do uchwały nr 16/83 Zarządu Centralnego Spółdzielni (...) w dziale X wymieniono stanowiska prac w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej, między innymi pracę w chłodniach składowych i przyzakładowych o temperaturze wewnętrznej poniżej 0 °C oraz pracę przy obsłudze pras filtracyjnych, wirówek i suszarek w przemyśle mleczarskim (poz. 7 i 13). Podsumowując powyższe należy wskazać, że praca K. I. w spornym okresie polegała przede wszystkim na analizie pobranych próbek w laboratorium zakładowym, a takie stanowisko pracy nie zostało wymienione ani w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia, ani też w uchwale nr 16/83 Zarządu Centralnego Spółdzielni (...). Wbrew stanowisku K. I., wyrażonym w apelacji, Sąd Okręgowy oceniając charakter pracy wnioskodawczynie, wziął pod uwagę przede wszystkim zakres czynności wykonywanych przez K. I. w spornym okresie. Sąd Okręgowy przeanalizował czynności powierzone wnioskodawczynie i odniósł je do czynności wymienionych w załączniku A i uchwale. W szczególności nie sposób podzielić stanowiska wnioskodawczynie, iż praca przez nią wykonywana stanowiła kontrolę jakości produkcji wymienioną w wykazie A dział XIV pkt 24. Kontrola taka mogłaby być zaliczona do prac wykonywanych w warunkach szczególnych, gdyby była dokonywana stale na oddziałach produkcji. Natomiast K. I. nie pracowała na oddziale produkcji, lecz w laboratorium.

Dołączone do niniejszej sprawy akta sprawy o sprostowanie świadectwa pracy sygn. akt VI P 1324/03 Sądu Rejonowego Sądu Pracy w B. dotyczyły innych pracownic, laborantek zatrudnionych wprawdzie w B. Zakładzie (...) w B., przekształconym następnie w Zakłady (...) sp. z o. o. w B. ale wykonujących pracę w innych zakładach, w Z. oraz w B.. W sprawie tej na okoliczność charakteru pracy A. I., I. Ż. oraz Z. K. został dopuszczony dowód z dwóch opinii biegłych z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Biegła I. M. uznała, że pracy powódek nie można było zaliczyć do pracy w warunkach szczególnych, ponieważ dokonywały one analiz chemicznych w laboratorium a nie w bliskim sąsiedztwie stanowisk wymienionych w warunkach szczególnych. Natomiast podstawą ustalenia przez biegłego R. K., że pracownice te pracowały w warunkach szczególnych było wskazanie, że wykonywały one pracę laborantek bezpośrednio na działach produkcyjnych w spółdzielczości mleczarskiej bezpośrednio obok lub na tych samych stanowiskach pracy co prace uznawane za prace w warunkach szczególnych. W jego ocenie gdyby praca laborantek odbywała się w laboratoriach zorganizowanych zgodnie z obowiązującymi wymogami bezpieczeństwa i higieny pracy, to brak by było podstaw do uznania ich pracy za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej. Biegły uznał prace powódek w tej sprawie za pracę w warunkach szczególnych, ponieważ były one wykonywane równolegle na tych stanowiskach, które są wymienione w uchwale Nr 16/83. Ocena charakteru pracy powódek była ściśle uzależniona od ustaleń faktycznych dotyczących szczegółowych obowiązków wykonywanych przez powódki. Stąd też materiał dowodowy zgromadzony w sprawie sygn. akt VI P 1324/03, nie mógł automatycznie skutkować uznaniem pracy K. I. w niniejszej sprawie za pracę świadczoną w warunkach szczególnych. Ocena charakteru pracy jest ściśle zindywidualizowana i uzależniona od rodzaju powierzonych czynności. Tymczasem z ustaleń dokonanych w niniejszej sprawie na podstawie akt osobowych wnioskodawczynie, jak też zeznań świadków wynikało, iż K. I. nie dokonywała analiz próbek bezpośrednio lub obok stanowisk pracy na działach produkcyjnych, lecz w laboratorium. Taka praca nie jest zatem pracą wykonywaną stale i pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych. Biegły oceniając charakter pracy wnioskodawczynie, wskazał, że jedynie praca K. I. na stanowisku aparatu obróbki surowca spełniała wymogi pracy w warunkach szczególnych. Jednakże okres zatrudnienia wnioskodawczynie na tym stanowisku wynosił 5 lat, a zatem nie był wystarczający do uznania legitymowania się stażem co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Do obowiązku Sądu rozstrzygającego kwestię wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w myśl § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze - należy samodzielne ustalenie, jakie prace wykonywał wnioskodawca i czy prace te należy zaliczyć do prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a jedynie wyjątkowo - można skorzystać w tej kwestii z opinii biegłego. Stąd też skoro Sąd Okręgowy nie miał obowiązku dopuszczania dowodu z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, za niezasadne należało uznać zarzuty apelacyjne dotyczące obowiązku dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego. Dopuszczenie dowodu w tym zakresie było zbyteczne.

Przedstawiona przez wnioskodawczynię na etapie postępowania apelacyjnego dokumentacja dotycząca jej trudnej sytuacji majątkowej i zdrowotnej (k. 103-113) nie miała znaczenia dla merytorycznego rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, która dotyczyła przyznania wnioskodawczyni prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie wyjaśniał, że przepisy przewidujące prawo do emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze są przepisami szczególnymi, ich wykładnia rozszerzająca jest niedopuszczalna, podlegają one wykładni ścisłej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 listopada 1999 r. II UKN 187/99 OSNAPiUS 2001/4 poz. 121; wyrok z 16 sierpnia 2005 r. I UK 378/2004 OSNP 2006/13-14 poz. 218). Do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się ani art. 5 kc, ani art. 8 kp. Także kopia opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy sporządzona na potrzeby innej sprawy (V U 1871/09) nie mogła zostać wzięta pod uwagę w niniejszej sprawie. Biegły w opinii tej ocenił warunki i charakter pracy pracownika pracującego na stanowisku brakarza, pomocnika mleczarskiego, ale także kierownika zmianowego i z treści tej opinii wynikało, iż pracownik ten posiadał inny niż K. I. zakres obowiązków powierzonych na powyższych stanowiskach.

W świetle powyższego Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, zgodnie ze wskazaniami zawartymi w art. 233 § 1 kpc. Wbrew zarzutowi apelacyjnemu, Sąd Okręgowy, nie uznając pracy K. I. na stanowisku laboranta za pracę w warunkach szczególnych, nie oparł się wyłącznie na opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, lecz miał także na uwadze wyjaśnienia wnioskodawczyni, zeznania przesłuchanych w sprawie świadków oraz dokumenty zgromadzone w aktach osobowych wnioskodawczyni, czemu dał wyraz w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Stąd też zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc okazał się bezzasadny.

W tym stanie rzeczy, uznając apelację za niezasadną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc orzekł jak w wyroku.